

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, ДЕТЕКТИВНОЇ ТА ОПЕРАТИВНО-
РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних і самостійних робіт

для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на факультеті
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) у Національному університеті
«Одеська юридична академія» в галузі знань К «Безпека та оборона» за
спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність»

УДК 355.58:331.45(073)

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 29.08.2025 р.)*

Укладачі:

Чернов Олександр Віталійович (ORCID ID <https://orcid.org/0009-0002-6038-9479>) – доктор філософії з галузі знань 08 «Право», доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія».

Аркуша Лариса Ігорівна (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-0422-6416>) – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»;

Басалюк Наталія Василівна (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-2429-6964>) – доктор філософії з галузі знань 08 «Право», доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»;

Стаурська Олександра Миколаївна (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2269-3699>) – асистент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»;

Чіпко Наталія Василівна (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-4008-817X>) – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»;

Чумак Сергій Прокопійович (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-0486-1890>) – кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

Сокур Олег Григорович – завідувач сектору вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень Херсонського Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України;

Гусєва Влада Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики та судової експертології навчально-наукового інституту № 1 (підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Харківського національного університету внутрішніх справ

- Б402 Безпека життєдіяльності та охорона праці:** метод. вказівки до виконання практ. і самост. робіт для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на факультеті прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) у Національному університеті «Одеська юридична академія» в галузі знань К «Безпека та оборона» за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність» [Електронне видання] / укладачі: О.В. Чернов, Л.І. Аркуша, Н.В. Басалюк, О.М. Стаурська, Н.В. Чіпко, С.П. Чумак; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, 2025. 45 с. URL: ...

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти галузі знань К «Безпека та оборона» за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність» з метою закріплення лекційного матеріалу та підготовки до практичних занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці». Містять завдання до практичних занять та самостійної роботи.

УДК 355.58:331.45(073)

© Чернов О. В., Аркуша Л.І., Басалюк Н.В.,
Стаурська О.М., Чіпко Н.В., Чумак С.П., 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи безпеки життєдіяльності людини в Україні. Небезпечні та шкідливі фактори.	9
Практичне заняття 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи безпеки життєдіяльності людини в Україні. Небезпечні та шкідливі фактори.	9
Самостійна робота 1 Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи безпеки життєдіяльності людини в Україні. Небезпечні та шкідливі фактори.	12
Тема 2. Загальні принципи, алгоритми та стандарти надання домедичної та невідкладної допомоги. Первинний огляд постраждалого на місці події. Види ушкоджень в бойових і не бойових умовах.	13
Практичне заняття 2 Загальні принципи, алгоритми та стандарти надання домедичної та невідкладної допомоги. Первинний огляд постраждалого на місці події. Види ушкоджень в бойових і не бойових умовах.	13
Самостійна робота 2 Загальні принципи, алгоритми та стандарти надання домедичної та невідкладної допомоги. Первинний огляд постраждалого на місці події. Види ушкоджень в бойових і не бойових умовах.	16
Тема 3. Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Основи техногенної безпеки. Пожежна безпека: правила протипожежної безпеки, правила попередження можливості виникнення пожеж. Експлуатація технічних засобів протипожежного захисту..	17
Практичне заняття 3 Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Основи техногенної безпеки.....	17
Самостійна робота 3 Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Основи техногенної безпеки.....	19
Практичне заняття 4 Пожежна безпека: правила протипожежної безпеки, правила попередження можливості виникнення пожеж. Експлуатація технічних засобів протипожежного захисту.....	20
Самостійна робота 4 Пожежна безпека: правила протипожежної безпеки, правила попередження можливості виникнення пожеж. Експлуатація технічних засобів протипожежного захисту.....	22
Тема 4. Правові та організаційні засади охорони праці.....	24
Практичне заняття 5 Правові та організаційні засади охорони праці	24
Самостійна робота 5 Правові та організаційні засади охорони праці	26
Тема 5. Спеціальні (особливі) правила охорони праці.....	27
Практичне заняття 6 Спеціальні (особливі) правила охорони праці	27
Самостійна робота 6 Спеціальні (особливі) правила охорони праці.....	30
Тема 6. Основні причини травматизму, захворювань на виробництві та заходи їх запобігання	31

Практичне заняття 7 Основні причини травматизму, захворювань на виробництві та заходи їх запобігання	31
Самостійна робота 7 Основні причини травматизму, захворювань на виробництві та заходи їх запобігання	33
Тема 7. Державне управління охороною праці.....	35
Практичне заняття 8 Державне управління охороною праці	35
Самостійна робота 8 Державне управління охороною праці	37
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	39
РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та охорона праці» викладається здобувачам вищої освіти ступеня бакалавра факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія» у межах підготовки за галуззю знань К «Безпека та оборона» за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність».

В умовах сучасних викликів, пов'язаних із високим рівнем техногенних та природних ризиків, загрозами воєнного часу, складною екологічною ситуацією та необхідністю забезпечення безпеки працівників у правоохоронній сфері, особливого значення набуває формування у майбутніх фахівців знань і навичок у сфері безпеки життєдіяльності та охорони праці. Ця дисципліна забезпечує розуміння системи організаційних, правових та технічних заходів, спрямованих на збереження життя і здоров'я людини в процесі професійної діяльності, а також формує відповідальне ставлення до питань безпеки в умовах підвищених ризиків.

Фундаментом навчальної дисципліни є формування у здобувачів знань і практичних умінь щодо правових, організаційних, технічних та соціально-економічних основ охорони праці й безпеки життєдіяльності, а також оволодіння методами ідентифікації, оцінювання та запобігання небезпечним і шкідливим чинникам у середовищі правоохоронної діяльності. У межах курсу розглядаються питання нормативно-правового регулювання у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності, система управління охороною праці, організація безпечних умов праці, профілактика виробничого травматизму, пожежна та техногенна безпека, а також заходи цивільного захисту населення.

Окрема увага приділяється психологічним аспектам безпеки діяльності працівників правоохоронних органів, формуванню стресостійкості та навичок поведінки в умовах надзвичайних ситуацій. Важливою складовою курсу є практична підготовка, що включає аналіз конкретних ситуацій, відпрацювання алгоритмів дій у разі небезпеки, ознайомлення з сучасними технічними засобами індивідуального та колективного захисту.

Таким чином, дисципліна «Безпека життєдіяльності та охорона праці» є необхідним елементом професійної підготовки майбутніх правоохоронців. Вона спрямована на підвищення їх здатності забезпечувати власну безпеку та безпеку колег, знижувати ризики у професійній діяльності, діяти в умовах загроз і надзвичайних ситуацій, що є важливою передумовою ефективного виконання завдань у сфері протидії злочинності та захисту суспільства.

Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для забезпечення безпечних умов життєдіяльності та праці в сучасних умовах, а також для ефективної організації заходів із запобігання небезпечним і шкідливим факторам у професійному середовищі правоохоронної діяльності.

Дисципліна спрямована на оволодіння студентами основами охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, вивчення правових, організаційних і технічних аспектів створення безпечних умов праці, профілактики виробничого травматизму, дій у разі надзвичайних ситуацій природного, техногенного чи воєнного характеру.

Особливу увагу приділено розвитку професійної готовності діяти в умовах підвищеної небезпеки та психологічної напруги, формуванню відповідальності за дотримання правил охорони праці, навичок організації колективної та індивідуальної безпеки, а також здатності

інтегрувати знання з безпеки життєдіяльності у практичну діяльність майбутнього правоохоронця.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» є:

- формування знань щодо історії становлення та розвитку системи охорони праці та безпеки життєдіяльності, а також сучасного стану її правового регулювання в Україні та світі;
- засвоєння основних методів ідентифікації небезпечних і шкідливих факторів у середовищі життєдіяльності та професійної діяльності;
- набуття практичних навичок організації безпечних умов праці, розробки заходів щодо зниження виробничих ризиків і запобігання травматизму;
- навчання алгоритмам дій у разі надзвичайних ситуацій природного, техногенного та воєнного характеру;
- розуміння правових, організаційних і технічних основ охорони праці в правоохоронних органах;
- розвиток умінь застосовувати знання з безпеки життєдіяльності та охорони праці у повсякденній і професійній діяльності, враховуючи специфіку роботи в умовах підвищеної небезпеки;
- формування психологічної готовності до роботи в умовах стресу та ризику, а також відповідального ставлення до особистої і колективної безпеки.

Оволодіння навчальною дисципліною передбачає прослуховування лекцій, участь у практичних заняттях, активну самостійну роботу, аналіз реальних кейсів і моделювання ситуацій, пов'язаних із виникненням небезпечних та аварійних обставин. Значна увага приділяється практичному застосуванню здобутих знань у сфері правоохоронної діяльності, зокрема у випадках, коли дії працівників здійснюються в умовах ризику для життя і здоров'я.

Після завершення курсу здобувачі вищої освіти повинні:

- розуміти цілі, завдання та принципи охорони праці й безпеки життєдіяльності;
- знати нормативно-правові засади у сфері охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, а також міжнародний досвід;
- володіти практичними навичками оцінювання небезпечних і шкідливих факторів, організації профілактичних заходів та управління ризиками;
- орієнтуватися у системах колективного й індивідуального захисту, а також сучасних технічних засобах безпеки;
- уміти діяти в умовах надзвичайних ситуацій та забезпечувати безпеку підлеглих чи колег;
- правильно застосовувати заходи з охорони праці під час організації професійної діяльності у правоохоронних органах;
- моделювати практичні ситуації забезпечення безпеки в умовах виробничих і службових ризиків;
- інтегрувати знання з безпеки життєдіяльності та охорони праці у загальну професійну підготовку майбутнього фахівця правоохоронної сфери.

Засвоєння навчальної дисципліни сприяє підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх правоохоронців, формуванню критичного мислення, етичної відповідальності та здатності ефективно діяти в умовах небезпеки, забезпечуючи особисту й колективну безпеку, а також виконання службових завдань.

Проведення навчальних занять із дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» потребує застосування комплексних, інтерактивних і практикоорієнтованих методів,

спрямованих на формування у здобувачів освіти системного розуміння ризиків, правил безпеки та поведінкових алгоритмів у надзвичайних і виробничих ситуаціях. У навчальному процесі широко використовується метод моделювання ситуацій ризику, який дає змогу імітувати різні аварійні сценарії (пожежі, загазування, обвалення конструкцій, травматизм на виробництві) та відпрацьовувати послідовність дій індивідуально й у складі робочих груп. Такий підхід розвиває здатність студентів швидко орієнтуватися в умовах небезпеки, правильно оцінювати пріоритети і приймати рішення під тиском часу.

Велику роль відіграє практичне відпрацювання навичок з використанням обладнання і засобів індивідуального захисту, протипожежних приладів, аптечок, переносних датчиків та інших технічних засобів безпеки. Заняття-майстерні і лабораторно-практичні заняття спрямовані на відпрацювання конкретних операцій: правильне надягання і перевірка засобів захисту, застосування вогнегасників, маркірування евакуаційних шляхів, надання першочергової допомоги при травмах. Це зміцнює автоматизм дій і зменшує ймовірність помилок у реальних умовах.

Для поглиблення аналітичних навичок застосовується метод розбору інцидентів і кейс-стаді, коли студенти аналізують реальні або змодельовані випадки порушень правил охорони праці, встановлюють причини, виділяють системні недоліки в організації робіт і пропонують заходи щодо їх усунення. Така практика сприяє формуванню професійного мислення й умінню оцінювати як технічні, так і організаційні фактори ризику. Одночасно корисним є метод групової рефлексії й дискусії, що допомагає виробити колективні алгоритми поведінки, відпрацювати комунікацію під час евакуації й координації дій між службами.

Широко використовуються інтерактивні методи навчання: ролева гра, тренінги з командної взаємодії, тестування в режимі онлайн та мультимедійні демонстрації. Рольова гра дозволяє змодельовати взаємодію працівників, інженерно-технічних служб і аварійних бригад у процесі ліквідації наслідків інциденту; тренінги підвищують навички лідерства й прийняття рішень; мультимедіа й віртуальні симуляції роблять видимими наслідки порушень безпеки й полегшують засвоєння складних технічних процедур.

Значну увагу приділено організації виїзних практик і демонстраційних занять у виробничих підрозділах, на навчально-тренувальних майданчиках або в підрозділах ДСНС та служб охорони праці підприємств. Такі заходи дають змогу студентам ознайомитися з реальною інфраструктурою безпеки, порядком проведення інструктажів, схемами евакуації, а також на практиці продемонструвати застосування нормативних документів у конкретних умовах. За наявності тренажерної бази рекомендується проводити окремі заняття у форматі навчально-показових відпрацювань для відточування координації дій у складі аварійно-рятувальних команд.

Правильність виконаних практичних і самостійних робіт перевіряє викладач.

Оцінювання результатів засвоєння теоретичних знань та набуття практичних навичок з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Найменування теми	Аудиторна робота		Самостійна робота
		Лекції	Практичні заняття	
Тема 1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи безпеки життєдіяльності людини в Україні. Небезпечні та шкідливі фактори.	2	2	9
Тема 2.	Загальні принципи, алгоритми та стандарти надання домедичної та невідкладної допомоги. Первинний огляд постраждалого на місці події. Види ушкоджень в бойових і не бойових умовах.	2	2	9
Тема 3.	Надзвичайні ситуації природнього та техногенного характеру. Основи техногенної безпеки. Пожежна безпека: правила протипожежної безпеки, правила попередження можливості виникнення пожеж. Експлуатація технічних засобів протипожежного захисту.	2	4	10
Тема 4.	Правові та організаційні засади охорони праці.	2	2	8
Тема 5.	Спеціальні (особливі) правила охорони праці.	2	2	8
Тема 6.	Основні причини травматизму, захворювань на виробництві та заходи їх запобігання.	2	2	8
Тема 7.	Державне управління охороною праці.	2	2	8
ВСЬОГО:		14	16	60

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ. ПРАВОВІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ. НЕБЕЗПЕЧНІ ТА ШКІДЛИВІ ФАКТОРИ.

Практичне заняття 1.

Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи безпеки життєдіяльності людини в Україні. Небезпечні та шкідливі фактори.

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Поняття та структура науки про безпеку життєдіяльності: історія становлення та сучасний стан.
2. Система безпеки життєдіяльності в Україні: основні напрями, принципи та завдання.
3. Конституційні засади права людини на безпечні умови життя і праці.
4. Нормативно-правова база у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності в Україні.
5. Міжнародно-правові стандарти та їх вплив на національне законодавство у сфері безпеки життєдіяльності.
6. Класифікація небезпечних і шкідливих факторів: фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні.
7. Психологічна та соціальна безпека: вплив стресових чинників та соціальних ризиків на життєдіяльність людини.
8. Техногенні та природні небезпеки: основні джерела та шляхи запобігання їх негативному впливу.
9. Правові основи регулювання безпеки праці у правоохоронних органах.
10. Роль державних органів, громадських інституцій та роботодавців у забезпеченні безпеки життєдіяльності.

II. Підготувати реферати (довідки) або презентації на запропоновану тематику:

1. Еволюція підходів до забезпечення безпеки життєдіяльності в різних історичних епохах.
2. Порівняльний аналіз систем забезпечення безпеки життєдіяльності в Україні та країнах Європейського Союзу.
3. Роль міжнародних організацій (МОП, ВООЗ, ООН) у формуванні глобальних стандартів безпеки людини.
4. Взаємозв'язок між культурою безпеки та рівнем розвитку суспільства.
5. Вплив інформаційного середовища та цифрових технологій на безпеку життєдіяльності людини.
6. Соціально-економічні наслідки нехтування правилами охорони праці та безпеки життєдіяльності.
7. Сучасні підходи до управління ризиками в системі безпеки життєдіяльності.

8. Значення медико-біологічних знань для збереження здоров'я та профілактики професійних захворювань.

9. Формування психологічної готовності людини до дій у надзвичайних ситуаціях.

10. Перспективи розвитку законодавства України у сфері безпеки життєдіяльності з урахуванням воєнних та післявоєнних викликів.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття передбачають ґрунтовне опрацювання теоретичного матеріалу та формування практичних навичок застосування знань у сфері безпеки життєдіяльності. Для ефективної підготовки першочергово необхідно ознайомитися з базовими поняттями та категоріями теми, звернувши увагу на сутність безпеки життєдіяльності як міждисциплінарної науки, що інтегрує знання з права, медицини, екології, техніки та соціології. Особливу увагу слід приділити ролі безпеки життєдіяльності у забезпеченні стійкого розвитку суспільства, збереженні життя та здоров'я людини.

Важливим етапом підготовки є вивчення правових основ безпеки життєдіяльності людини в Україні. Рекомендується опрацювати Конституцію України, закони «Про охорону праці», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а також інші нормативно-правові акти, що регламентують права і обов'язки громадян та роботодавців у сфері безпеки. Здобувачам варто звернути увагу на співвідношення національного та міжнародного законодавства, а також на тенденції удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Окремим завданням є засвоєння класифікації небезпечних і шкідливих факторів, їхнього впливу на людину, довкілля та виробничі процеси. Рекомендується підготувати приклади найбільш поширених факторів з урахуванням умов сучасної України, зокрема у контексті воєнного стану, коли небезпеки набувають додаткових вимірів. Для кращого розуміння матеріалу здобувачам доцільно створити таблицю або схему, де будуть відображені групи факторів (фізичні, хімічні, біологічні, соціально-психологічні тощо) та їхні можливі наслідки.

Під час підготовки до заняття слід опрацювати рекомендовану літературу та інші інформаційні джерела: навчальні підручники, наукові статті, аналітичні матеріали та офіційні документи. Для закріплення знань варто підготувати короткі конспекти, які відображатимуть основні поняття та положення. Необхідно також сформулювати власні запитання до теми та підготувати приклади з реального життя чи професійної діяльності, що ілюструють прояви небезпечних і шкідливих факторів.

Особливу увагу рекомендується звернути на практичний аспект — уміння застосовувати теоретичні знання для оцінки небезпечних ситуацій та прийняття рішень у сфері безпеки життєдіяльності. Під час самостійної підготовки варто розглянути гіпотетичні ситуації та визначити алгоритм дій для мінімізації ризиків і захисту здоров'я та життя.

Таким чином, якісна підготовка до заняття передбачає поєднання опрацювання теоретичних знань, аналізу правових норм, вивчення небезпечних і шкідливих факторів, а також формування практичних навичок. Це забезпечить глибше розуміння матеріалу та дозволить ефективно застосовувати отримані знання як у навчальному процесі, так і в реальних умовах професійної діяльності.

Перелік посилань:

1. Пістун І.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2024. 352 с.
2. Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. Київ: «Скіф», 2023. 216 с.
3. Полякова Н.О. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій. Київ, 2023. 64 с.
4. Волянський П.Б., Гринзовський А.М., Гур'єв С.О. та ін. Домедична допомога на місці події: практичний посібник. Херсон: «Гельветика», 2020. 224 с.
5. Медицина в різних природних умовах: посібник з надання першої та невідкладної догоспітальної медичної допомоги : пер. 7-го вид./ Тейт Хіггінс, Алі С. Арасту, Пол С. Ауербах; наук. ред. пер. Антон Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2024. 533 с.
6. Білоус Т.Л. Долікарська допомога: навчальний посібник. Суми: «Мрія», 2020. 148 с.
7. Кожемяко Т.В., Коваль Ю.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Черкаси, 2023. 111 с.
8. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Ірпінь: Ун-т державної фіскальної служби України, 2020. 256 с.
9. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: підручник; Міністерство освіти і науки України. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 447 с.
10. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.
11. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
12. Догоспітальна допомога при травмах. International Trauma Life Support : пер. з англ. 9-го вид. / Рой Л. Елсон, Кайі Г. Ган, Джон Е. Кемпбелл ; наук. ред. пер.: А.О. Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2023. 440 с.
13. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.
14. Гороховський Є.Ю. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 105 с.
15. Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Бабаджанова О.Ф., Гаврись А.П. Профілактична діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: Практичний посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2024. 446 с.
16. Вовк С.Я. Дослідження пожеж: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. 528 с.
17. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.

Самостійна робота 1
Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи безпеки
життєдіяльності людини в Україні. Небезпечні та шкідливі фактори.

Питання

1. Дайте визначення поняттю «безпека життєдіяльності» та розкрийте її основні складові.
2. Які основні нормативно-правові акти України регулюють питання безпеки життєдіяльності?
3. У чому полягає різниця між небезпечними та шкідливими факторами? Наведіть приклади.
4. Проаналізуйте роль Конституції України у забезпеченні безпеки життєдіяльності людини.
5. Визначте класифікацію небезпечних факторів та розкрийте їх характеристику.
6. Як міжнародні норми та стандарти впливають на формування національної системи безпеки життєдіяльності?
7. Дайте характеристику основним правам громадян у сфері охорони праці та безпеки.
8. Які обов'язки роботодавця та працівника щодо створення та підтримання безпечних умов праці?
9. Визначте основні шляхи попередження дії небезпечних і шкідливих факторів на людину.
10. Поясніть взаємозв'язок між культурою безпеки суспільства та рівнем захищеності життя і здоров'я людини.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ, АЛГОРИТМИ ТА СТАНДАРТИ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ТА НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ. ПЕРВИННИЙ ОГЛЯД ПОСТРАЖДАЛОГО НА МІСТІ ПОДІЇ. ВИДИ УШКОДЖЕНЬ В БОЙОВИХ І НЕ БОЙОВИХ УМОВАХ.

Практичне заняття 2

Загальні принципи, алгоритми та стандарти надання домедичної та невідкладної допомоги. Первинний огляд постраждалого на місці події. Види ушкоджень в бойових і не бойових умовах.

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Основні принципи організації домедичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій.
2. Алгоритм дій при первинному огляді постраждалого (за системою «ABCDE»).
3. Поняття про «золоту годину» у наданні допомоги та її значення.
4. Визначення пріоритетності допомоги при масових ураженнях (тріаж).
5. Надання домедичної допомоги при критичних кровотечах.
6. Дії при порушенні дихання та обструкції дихальних шляхів.
7. Надання допомоги постраждалому з підозрою на черепно-мозкову травму.
8. Особливості надання допомоги при переломах та травмах опорно-рухового апарату.
9. Домедична допомога при термічних ураженнях (опіках, обмороженнях).
10. Відмінності у наданні домедичної допомоги в бойових і небойових умовах.

II. Підготувати реферати (доповіді) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історичний розвиток системи домедичної допомоги в Україні та світі.
2. Міжнародні стандарти та протоколи у сфері надання домедичної допомоги (TCCC, ERC, АНА).
3. Правові аспекти та нормативно-правова база надання домедичної допомоги в Україні.
4. Психологічні чинники поведінки людини при наданні допомоги постраждалим.
5. Технічні засоби та сучасні інновації у сфері домедичної допомоги (турнікети, гемостатики, автоматичні дефібрилятори).
6. Особливості надання допомоги дітям та літнім людям у надзвичайних ситуаціях.
7. Вплив стресу та бойових дій на ефективність домедичної допомоги.
8. Роль волонтерських організацій та громадських ініціатив у підготовці населення до надання першої допомоги.
9. Порівняльна характеристика систем підготовки тактичних медиків у різних країнах.
10. Проблеми та перспективи розвитку системи домедичної допомоги в Україні.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття з теми передбачають комплексний підхід до засвоєння теоретичних знань і формування практичних навичок. Передусім здобувачам необхідно опрацювати рекомендовану літературу, в якій розкриваються основні положення міжнародних та національних стандартів домедичної допомоги, алгоритми дій у разі невідкладних станів, а також особливості надання допомоги при різних видах ушкоджень. Важливо звернути увагу на відмінності між домедичною та медичною допомогою, щоб чітко усвідомлювати межі компетенції особи, яка надає допомогу до прибуття медиків.

Здобувачам рекомендується підготувати конспекти, у яких варто відобразити основні етапи алгоритму первинного огляду постраждалого на місці події, включаючи перевірку безпеки оточення, встановлення свідомості, забезпечення прохідності дихальних шляхів, оцінку дихання, кровообігу та загального стану постраждалого. Особливу увагу слід приділити практичним аспектам: послідовності та швидкості дій, а також вмінню ухвалювати рішення в умовах обмеженого часу та підвищеної психологічної напруги.

Окремим напрямом підготовки є вивчення класифікації ушкоджень, які можуть виникати як у бойових, так і в небойових умовах. Для цього здобувачам необхідно ознайомитися з характеристиками вогнепальних, вибухових, колото-різаних, тупих та комбінованих травм, а також з наслідками термічних, хімічних і радіаційних уражень. У конспектах бажано підготувати схематичні таблиці або діаграми, які дозволять краще структурувати інформацію і порівняти особливості кожного виду ушкоджень.

Підготовка до заняття має також включати практичне відпрацювання базових навичок, таких як проведення серцево-легеневої реанімації, зупинка кровотечі, накладення пов'язок та іммобілізація кінцівок. Для цього здобувачам рекомендується ознайомитися з навчальними відеоматеріалами, інструкціями та тренувальними вправами. Доцільно підготувати запитання до викладача щодо складних або спірних моментів, які виникли під час самостійного опрацювання матеріалу.

Таким чином, якісна підготовка до заняття передбачає поєднання опрацювання теоретичних джерел, систематизацію знань у вигляді конспектів, засвоєння алгоритмів домедичної допомоги та відпрацювання практичних навичок. Це дозволить здобувачам не лише ефективно брати участь у навчальному процесі, а й бути готовими до реальних ситуацій, у яких своєчасні та правильні дії можуть врятувати життя.

Перелік посилань:

1. Пістун І.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2024. 352 с.
2. Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. Київ: «Скіф», 2023. 216 с.
3. Полякова Н.О. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій. Київ, 2023. 64 с.
4. Волянський П.Б., Гринзовський А.М., Гур'єв С.О. та ін. Домедична допомога на місці події: практичний посібник. Херсон: «Гельветика», 2020. 224 с.
5. Медицина в різних природних умовах: посібник з надання першої та невідкладної догоспітальної медичної допомоги : пер. 7-го вид./ Тейт Хіггінс, Алі С. Арасту, Пол С. Ауербах; наук. ред. пер. Антон Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2024. 533 с.

6. Білоус Т.Л. Долікарська допомога: навчальний посібник. Суми: «Мрія», 2020. 148 с.
7. Кожемяко Т.В., Коваль Ю.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Черкаси, 2023. 111 с.
8. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Ірпінь: Ун-т державної фіскальної служби України, 2020. 256 с.
9. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: підручник; Міністерство освіти і науки України. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 447 с.
10. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.
11. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
12. Догоспітальна допомога при травмах. International Trauma Life Support : пер. з англ. 9-го вид. / Рой Л. Елсон, Кайі Г. Ган, Джон Е. Кемпбелл ; наук. ред. пер.: А.О. Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2023. 440 с.
13. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.
14. Гороховський Є.Ю. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 105 с.
15. Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Бабаджанова О.Ф., Гаврись А.П. Профілактична діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: Практичний посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2024. 446 с.
16. Вовк С.Я. Дослідження пожеж: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. 528 с.
17. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.

Самостійна робота 2

Загальні принципи, алгоритми та стандарти надання домедичної та невідкладної допомоги. Первинний огляд постраждалого на місці події. Види ушкоджень в бойових і не бойових умовах.

Завдання

1. Дайте визначення домедичної та невідкладної допомоги і поясніть їх відмінності.
2. Які основні принципи надання домедичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій?
3. Опишіть алгоритм первинного огляду постраждалого за системою «ABCDE».
4. Що таке «золота година» та чому вона важлива для виживання постраждалого?
5. Наведіть приклади небезпечних станів, які потребують термінової допомоги на місці події.
6. Поясніть, як проводиться тріаж при масових ураженнях і чому він важливий.
7. Опишіть основні принципи зупинки критичних кровотеч.
8. Назвіть види травм, які характерні для бойових і небойових умов, та їх особливості.
9. Як відрізнити термічні, хімічні та радіаційні ушкодження та які дії слід здійснити першочергово?
10. Які основні помилки допускаються при наданні домедичної допомоги, і як їх уникнути?

**ТЕМА 3. НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ПРИРОДНОГО ТА
ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ. ОСНОВИ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ.
ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА: ПРАВИЛА ПРОТИПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ,
ПРАВИЛА ПОПЕРЕДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ПОЖЕЖ.
ЕКСПЛУАТАЦІЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПРОТИПОЖЕЖНОГО
ЗАХИСТУ.**

**Практичне заняття 3
Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Основи
техногенної безпеки.**

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Поняття надзвичайних ситуацій та їх класифікація за природним і техногенним характером.
2. Етапи виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.
3. Основні принципи організації попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій.
4. Роль державних та місцевих органів влади у реагуванні на надзвичайні ситуації.
5. Алгоритм дій населення під час природних катастроф (повені, землетруси, бурі).
6. Алгоритм дій під час техногенних аварій та катастроф (виробничі вибухи, хімічні витоки, радіаційні аварії).
7. Основи оцінки ризиків у техногенній безпеці.
8. Організація евакуації та безпечного перебування у зоні надзвичайних ситуацій.
9. Взаємодія сил цивільного захисту та правоохоронних органів у надзвичайних ситуаціях.
10. Психологічні аспекти поведінки населення під час надзвичайних ситуацій та роль підготовки.

II. Підготувати реферати (доповіді) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історичні приклади надзвичайних ситуацій в Україні та уроки для сучасності.
2. Міжнародні стандарти та протоколи у сфері техногенної безпеки.
3. Соціально-економічні наслідки техногенних аварій і катастроф.
4. Використання сучасних технологій для прогнозування природних та техногенних НС.
5. Система цивільного захисту: структура, функції та ефективність.
6. Правові аспекти відповідальності за виникнення та наслідки надзвичайних ситуацій.
7. Психологічна готовність населення та професійних рятувальників до надзвичайних ситуацій.
8. Вплив кліматичних змін на частоту та інтенсивність природних катастроф.
9. Моделі управління ризиками у промислових і міських зонах.
10. Перспективи розвитку техногенної безпеки в Україні з урахуванням глобальних загроз.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття передбачають комплексне опрацювання теоретичного матеріалу та формування практичних навичок у сфері надзвичайних ситуацій та техногенної безпеки. Перш за все, здобувачам рекомендується ознайомитися з базовими поняттями та категоріями теми, зокрема визначенням надзвичайних ситуацій, їх класифікацією за природним та техногенним характером, а також основними етапами їх виникнення та розвитку. Важливо зрозуміти, що знання цих аспектів є основою для ефективної організації заходів щодо попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Наступним етапом підготовки є вивчення правових та організаційних основ реагування на надзвичайні ситуації. Здобувачам необхідно ознайомитися з нормативно-правовими актами України, що регулюють діяльність у сфері цивільного захисту, а також з повноваженнями державних і місцевих органів влади та взаємодією між ними. Доцільно звернути увагу на міжнародні стандарти та протоколи у сфері техногенної безпеки, які впливають на національне законодавство і практику реагування на надзвичайні ситуації.

Окрему увагу під час підготовки слід приділити оцінці ризиків та алгоритмам дій населення і фахівців у разі виникнення природних та техногенних катастроф. Здобувачам рекомендується розробити власні схеми або таблиці, що відображають порядок дій при різних видах надзвичайних ситуацій, включаючи заходи евакуації, забезпечення безпечного перебування та першу домедичну допомогу. Такі візуальні матеріали допомагають структурувати інформацію та полегшують її засвоєння.

Важливим аспектом підготовки є розгляд психологічних чинників поведінки людей у стресових ситуаціях. Здобувачам слід проаналізувати особливості поведінки населення під час катастроф, можливі помилки та способи їх запобігання. Для закріплення знань доцільно підготувати приклади реальних ситуацій та обговорити ефективні способи організації взаємодії між рятувальниками, правоохоронними органами та населенням.

Таким чином, підготовка до заняття передбачає поєднання опрацювання теоретичного матеріалу, аналізу нормативно-правових актів, розробки схем алгоритмів дій та вивчення психологічних аспектів поведінки людей у надзвичайних ситуаціях. Такий комплексний підхід дозволяє здобувачам не лише ефективно брати участь у навчальному процесі, а й бути готовими до реальних викликів у сфері техногенної безпеки та цивільного захисту.

Перелік посилань:

1. Пістун І.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2024. 352 с.
2. Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. Київ: «Скіф», 2023. 216 с.
3. Полякова Н.О. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій. Київ, 2023. 64 с.
4. Волянський П.Б., Гринзовський А.М., Гур'єв С.О. та ін. Домедична допомога на місці події: практичний посібник. Херсон: «Гельветика», 2020. 224 с.
5. Медицина в різних природних умовах: посібник з надання першої та невідкладної догоспітальної медичної допомоги : пер. 7-го вид./ Тейт Хіггінс, Алі С. Арасту, Пол С. Ауербах; наук. ред. пер. Антон Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2024. 533 с.
6. Білоус Т.Л. Долікарська допомога: навчальний посібник. Суми: «Мрія», 2020. 148 с.

7. Кожемяко Т.В., Коваль Ю.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Черкаси, 2023. 111 с.
8. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Ірпінь: Ун-т державної фіскальної служби України, 2020. 256 с.
9. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: підручник; Міністерство освіти і науки України. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 447 с.
10. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.
11. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
12. Догоспітальна допомога при травмах. International Trauma Life Support : пер. з англ. 9-го вид. / Рой Л. Елсон, Кайі Г. Ган, Джон Е. Кемпбелл ; наук. ред. пер.: А.О. Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2023. 440 с.
13. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.
14. Гороховський Є.Ю. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 105 с.
15. Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Бабаджанова О.Ф., Гаврись А.П. Профілактична діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: Практичний посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2024. 446 с.
16. Вовк С.Я. Дослідження пожеж: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. 528 с.
17. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.

Самостійна робота 3

Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Основи техногенної безпеки.

Завдання

1. Дайте визначення поняттю «надзвичайна ситуація» та охарактеризуйте її основні ознаки.
2. Які класи надзвичайних ситуацій виділяють за природним і техногенним характером? Наведіть приклади.
3. Опишіть основні етапи виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.
4. Які державні та місцеві органи відповідають за реагування на надзвичайні ситуації в Україні?
5. Поясніть основні принципи організації заходів щодо попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
6. Що таке оцінка ризиків у сфері техногенної безпеки, і які її основні етапи?
7. Наведіть приклади алгоритму дій населення під час природних катастроф (повені, землетруси, бурі).

8. Опишіть алгоритм дій при техногенних аваріях і катастрофах (хімічні витoki, вибухи, радіаційні аварії).

9. Які основні помилки допускаються населенням і службами цивільного захисту під час надзвичайних ситуацій?

10. Поясніть роль психологічної підготовки населення та професійних рятувальників у забезпеченні ефективного реагування на надзвичайні ситуації.

Практичне заняття 4

Пожежна безпека: правила протипожежної безпеки, правила попередження можливості виникнення пожеж. Експлуатація технічних засобів протипожежного захисту.

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Основні поняття та терміни у сфері пожежної безпеки.
2. Загальні правила протипожежної безпеки для будівель, приміщень та виробничих об'єктів.
3. Методи попередження виникнення пожеж і фактори ризику.
4. Вимоги до евакуаційних шляхів та планів дій у разі пожежі.
5. Правила поводження з горючими та легкозаймистими матеріалами.
6. Протипожежне облаштування виробничих та житлових приміщень.
7. Основи експлуатації систем виявлення та сигналізації пожежі.
8. Призначення та порядок використання первинних засобів пожежогасіння.
9. Організація навчання та інструктажів з пожежної безпеки для працівників.
10. Дії у разі виявлення пожежі: алгоритм оповіщення та гасіння на ранніх стадіях.

II. Підготувати реферати (доповіді) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історія розвитку пожежної безпеки в Україні та світі.
2. Міжнародні стандарти пожежної безпеки та їх впровадження в Україні.
3. Соціальні та економічні наслідки пожеж та важливість профілактики.
4. Роль державного нагляду і контролю у забезпеченні протипожежної безпеки.
5. Інноваційні технології та обладнання для пожежного захисту.
6. Особливості пожежної безпеки в умовах надзвичайних ситуацій та стихійних лих.
7. Психологічні аспекти поведінки людей під час пожежі та фактори стресостійкості.
8. Порівняння систем протипожежного захисту у промислових та житлових об'єктах.
9. Екологічні наслідки пожеж і способи мінімізації шкоди навколишньому середовищу.
10. Перспективи вдосконалення нормативно-правової бази щодо пожежної безпеки в Україні.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття передбачають системне опрацювання теоретичних положень пожежної безпеки, ознайомлення з

нормативно-правовими актами та формування практичних навичок безпечної поведінки у разі виникнення пожежі. Перш за все, здобувачам рекомендується опрацювати основні нормативні документи України у сфері пожежної безпеки, ознайомитися з міжнародними стандартами та правилами, що регламентують порядок попередження пожеж, порядок евакуації та організацію протипожежного захисту на об'єктах різного призначення.

Здобувачам слід підготувати конспекти, у яких варто відобразити основні правила поведінки з горючими та легкозаймистими матеріалами, порядок організації евакуаційних шляхів, а також алгоритми дій у разі виявлення пожежі. Особливу увагу слід приділити вивченню технічних засобів протипожежного захисту, зокрема систем виявлення та сигналізації пожежі, первинних засобів пожежогасіння, автоматизованих систем пожежного захисту, та правил їх експлуатації.

Практичний аспект підготовки передбачає відпрацювання навичок використання первинних засобів пожежогасіння та дій у разі виникнення пожежі на ранніх стадіях. Здобувачам рекомендується розробити власні схеми дій при пожежі та розглянути приклади реальних ситуацій, що виникали у житлових або виробничих приміщеннях. Це дозволить закріпити знання алгоритмів оповіщення, евакуації та гасіння пожежі, а також навчитися оцінювати ризики та пріоритети дій у стресових умовах.

Окрему увагу під час підготовки до заняття слід приділити психологічним аспектам поведінки людей під час пожежі, розумінню факторів стресостійкості та комунікації між працівниками об'єкта та рятувальними службами. Здобувачам доцільно підготувати запитання та обговорення щодо складних або потенційно небезпечних ситуацій, які можуть виникнути під час пожежі.

Таким чином, комплексна підготовка до заняття включає опрацювання теоретичних джерел, ознайомлення з нормативно-правовими вимогами, розробку алгоритмів дій, практичне відпрацювання навичок та аналіз психологічних аспектів. Такий підхід дозволяє здобувачам не лише ефективно брати участь у навчальному процесі, а й бути готовими до практичних дій у сфері пожежної безпеки та протипожежного захисту.

Перелік посилань:

1. Пістун І.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2024. 352 с.
2. Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. Київ: «Скіф», 2023. 216 с.
3. Полякова Н.О. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій. Київ, 2023. 64 с.
4. Волянський П.Б., Гринзовський А.М., Гур'єв С.О. та ін. Домедична допомога на місці події: практичний посібник. Херсон: «Гельветика», 2020. 224 с.
5. Медицина в різних природних умовах: посібник з надання першої та невідкладної догоспітальної медичної допомоги : пер. 7-го вид./ Тейт Хіггінс, Алі С. Арасту, Пол С. Ауербах; наук. ред. пер. Антон Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2024. 533 с.
6. Білоус Т.Л. Долікарська допомога: навчальний посібник. Суми: «Мрія», 2020. 148 с.
7. Кожемяко Т.В., Коваль Ю.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Черкаси, 2023. 111 с.
8. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Ірпінь: Ун-т державної фіскальної служби України, 2020. 256 с.

9. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: підручник; Міністерство освіти і науки України. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 447 с.
10. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.
11. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
12. Догоспітальна допомога при травмах. International Trauma Life Support : пер. з англ. 9-го вид. / Рой Л. Елсон, Кайі Г. Ган, Джон Е. Кемпбелл ; наук. ред. пер.: А.О. Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2023. 440 с.
13. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.
14. Гороховський Є.Ю. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 105 с.
15. Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Бабаджанова О.Ф., Гаврись А.П. Профілактична діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: Практичний посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2024. 446 с.
16. Вовк С.Я. Дослідження пожеж: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. 528 с.
17. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.

Самостійна робота 4

Пожежна безпека: правила протипожежної безпеки, правила попередження можливості виникнення пожеж. Експлуатація технічних засобів протипожежного захисту.

Завдання

1. Дайте визначення поняттю «пожежна безпека» та поясніть її значення для життєдіяльності людини та організацій.
2. Назвіть основні правила протипожежної безпеки для житлових і виробничих приміщень.
3. Опишіть фактори ризику виникнення пожеж і методи їх попередження.
4. Які обов'язкові вимоги пред'являються до евакуаційних шляхів і планів дій при пожежі?
5. Наведіть приклади правил поведінки з горючими та легкозаймистими матеріалами.
6. Поясніть призначення та порядок експлуатації систем виявлення та сигналізації пожежі.
7. Опишіть типи первинних засобів пожежогасіння і правила їх використання.
8. Як організовується навчання та інструктажі з пожежної безпеки для працівників та студентів?
9. Які дії слід виконати у разі виявлення пожежі на ранній стадії?

10. Які основні помилки допускаються при експлуатації технічних засобів протипожежного захисту і як їх уникнути?

ТЕМА 4. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Практичне заняття 5 Правові та організаційні засади охорони праці

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Основні поняття та терміни у сфері охорони праці.
2. Законодавча база охорони праці в Україні: основні закони та підзаконні акти.
3. Права та обов'язки працівників і роботодавців у сфері охорони праці.
4. Види відповідальності за порушення норм охорони праці.
5. Організаційні форми забезпечення охорони праці на підприємствах та установах.
6. Система навчання і інструктажів з охорони праці для персоналу.
7. Методи контролю і нагляду за дотриманням норм охорони праці.
8. Особливості організації охорони праці у державних і правоохоронних органах.
9. Проведення розслідування нещасних випадків та аварій на виробництві.
10. Взаємодія служб охорони праці з державними органами контролю та нагляду.

II. Підготувати реферати (доповіді) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історичний розвиток системи охорони праці в Україні та світі.
2. Міжнародні стандарти охорони праці та їх вплив на національне законодавство.
3. Соціально-економічні наслідки порушення правил охорони праці.
4. Організація профілактичних заходів для запобігання травматизму на виробництві.
5. Роль психологічної підготовки та культури безпеки в охороні праці.
6. Технічні засоби контролю та запобігання виробничому травматизму.
7. Правові аспекти компенсації та страхування при нещасних випадках на роботі.
8. Аналіз практики судових рішень у сфері охорони праці.
9. Вплив автоматизації та цифровізації на систему охорони праці.
10. Перспективи розвитку організаційних та правових засад охорони праці в Україні.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття передбачають комплексне опрацювання теоретичного матеріалу та формування практичних навичок щодо забезпечення охорони праці. Перш за все, здобувачам рекомендується ознайомитися з основними поняттями та термінами у сфері охорони праці, а також з ключовими положеннями законодавства України, що регламентують права, обов'язки та відповідальність працівників і роботодавців. Це дозволяє сформулювати розуміння правових засад і забезпечує базу для подальшого практичного застосування знань.

Наступним етапом підготовки є вивчення організаційних аспектів охорони праці. Здобувачам слід розглянути форми організації охорони праці на підприємствах і установах, систему навчання та інструктажів, а також методи контролю і нагляду за дотриманням норм

безпеки. Особливу увагу слід приділити особливостям організації охорони праці у державних та правоохоронних органах, а також алгоритмам дій при розслідуванні нещасних випадків і аварій на виробництві.

Практична підготовка передбачає аналіз реальних випадків порушення норм охорони праці та вироблення навичок розробки заходів з профілактики травматизму. Здобувачам доцільно скласти власні схеми дій, планів евакуації та заходів контролю за дотриманням правил безпеки на робочих місцях. Це сприяє закріпленню знань про алгоритми дій у нестандартних або критичних ситуаціях та формує навички ефективного управління охороною праці.

Окрему увагу слід приділити аналізу соціально-економічних наслідків порушення норм охорони праці, а також психологічним аспектам поведінки працівників і керівників у критичних ситуаціях. Здобувачам рекомендується обговорити питання відповідальності за порушення правил безпеки, ефективності контролю та взаємодії служб охорони праці з державними органами нагляду.

Таким чином, підготовка до заняття включає опрацювання теоретичного матеріалу, ознайомлення з нормативно-правовими актами, аналіз організаційних форм і практичне відпрацювання навичок. Такий комплексний підхід забезпечує здобувачам системне розуміння правових та організаційних засад охорони праці і готує їх до ефективного виконання професійних обов'язків у сфері забезпечення безпечних умов праці.

Перелік посилань:

1. Березуцький В. В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 553 с.
2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
3. Березуцький В.В. Науково-практичний коментар до закону України «Про охорону праці». Х.: Вид-во Форт, 2010. 124 с.
3. Державне управління охороною праці. Монографія / Ткачук К. Н., Зеркалов Д. В., Ткачук К. К., Полукаров Ю. О.К.: «Основа», 2013. 348 с.
5. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.
6. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Монографія. Київ: Основа, 2015. 978 с.
7. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці. Моног. Київ: «Основа», 2015. 934 с.
8. Коновалова О.В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури 2015. 98 с.
9. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В. Зацарний та ін. Київ: Основа, 2006. 448 с.
10. Основи охорони праці: підручник. / Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І. М Боровик. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.
12. Пожарова О.В., Корнілова О.В. Регулювання праці окремих категорій працівників: навч.-метод. Посібник. Одеса : Фенікс, 2018. 144 с.
13. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. К.: Університет «Україна», 2009. 295 с.

14. Сакун М.М., Москалюк І.В., Нагорнюк В.Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: Навчально-методичний комплекс для підготовки спеціалістів ступеня «бакалавр» III-IV рівнів акредитації для всіх напрямків підготовки. Одеса: Видавництво, 2017. 400 с.
15. Сакун М. М., Москалюк І. В. Основи охорони праці. Навчально-методичний посібник.; ОДАУ. Кафедра безпеки життєдіяльності. Херсон: «Южполиграфсервис», 2013. 67 с.
16. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
17. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / Укаладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза. Івано- Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.
18. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
19. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с.
20. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.

Самостійна робота 5

Правові та організаційні засади охорони праці

Завдання

1. Дайте визначення поняттю «охорона праці» та поясніть її значення для забезпечення безпеки на робочому місці.
2. Назвіть основні законодавчі акти України, що регламентують охорону праці, і охарактеризуйте їх призначення.
3. Які права та обов'язки мають працівники та роботодавці у сфері охорони праці?
4. Опишіть види відповідальності за порушення норм охорони праці.
5. Як організовується система навчання та інструктажів з охорони праці на підприємствах і в установах?
6. Які методи контролю і нагляду за дотриманням правил охорони праці застосовуються на робочих місцях?
7. Поясніть алгоритм дій при нещасних випадках на виробництві та порядок розслідування.
8. Які організаційні форми забезпечення охорони праці існують у державних та правоохоронних органах?
9. Як взаємодіють служби охорони праці з державними органами контролю та нагляду?
10. Які соціально-економічні наслідки можуть виникнути в разі порушення правил охорони праці та як їх можна запобігти?

ТЕМА 5. СПЕЦІАЛЬНІ (ОСОБЛИВІ) ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ

Практичне заняття 6 Спеціальні (особливі) правила охорони праці

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Поняття та класифікація спеціальних правил охорони праці в правоохоронній діяльності.
2. Вимоги охорони праці при роботі зі спеціальними засобами та табельною вогнепальною зброєю.
3. Особливості охорони праці при проведенні навчальних та бойових стрільб.
4. Спеціальні правила безпеки під час конвоювання та охорони затриманих осіб.
5. Охорона праці при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів.
6. Вимоги безпеки при роботі в екстремальних і надзвичайних ситуаціях (стихійні лиха, техногенні аварії, воєнний стан).
7. Правила охорони праці під час несення служби в умовах підвищеного психологічного навантаження.
8. Охорона праці працівників правоохоронних органів у вибухонебезпечних та хімічно небезпечних умовах.
9. Безпека правоохоронців при здійсненні оперативно-розшукових заходів та затриманні правопорушників.
10. Організаційні заходи та інструктаж з охорони праці у підрозділах правоохоронних органів.

II. Підготувати реферати (доповіді) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історичний розвиток нормативного регулювання охорони праці у правоохоронних органах України.
2. Порівняльний аналіз спеціальних правил охорони праці у правоохоронних органах різних країн світу.
3. Вплив сучасних технологій на вдосконалення системи охорони праці у правоохоронній сфері.
4. Роль міжнародних стандартів безпеки (МОП, ЄС, ООН) у формуванні національних правил охорони праці правоохоронців.
5. Проблеми правового забезпечення охорони праці у діяльності Національної поліції України.
6. Психологічні аспекти охорони праці: профілактика професійного вигорання правоохоронців.
7. Медичне забезпечення та реабілітація працівників правоохоронних органів у системі охорони праці.

8. Корупційні ризики та проблеми дотримання правил охорони праці у правоохоронній діяльності.

9. Перспективи удосконалення законодавства України щодо спеціальних правил охорони праці в умовах воєнного стану.

10. Значення охорони праці для підвищення ефективності службової діяльності правоохоронців.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття передбачають системну роботу над матеріалом, поєднання теоретичних знань із практичними навичками та умінням застосовувати законодавчі норми у конкретних професійних ситуаціях.

Передусім здобувачам необхідно ознайомитися з основними положеннями Конституції України, Кодексу законів про працю, Закону України «Про охорону праці» та іншими нормативно-правовими актами, що визначають загальні та спеціальні правила безпеки праці. Особливу увагу варто звернути на ті статті, які стосуються охорони праці жінок, неповнолітніх, осіб з інвалідністю та працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами.

Під час підготовки до заняття важливо не лише вивчити законодавчі положення, але й зрозуміти їх практичне застосування. Здобувачам рекомендується опрацювати приклади з практики, ознайомитися з рішеннями судів та матеріалами Державної служби України з питань праці, які розкривають специфіку застосування особливих правил охорони праці у реальних умовах. Це дозволить сформувати уявлення про типові порушення та їх наслідки.

Корисним етапом підготовки буде опрацювання рекомендованої літератури та наукових статей, що висвітлюють сучасний стан охорони праці в Україні та світі. Це допоможе здобувачам не лише глибше розуміти матеріал, а й критично оцінювати ефективність національного законодавства у сфері безпеки праці.

Здобувачам варто самостійно скласти короткі конспекти з основних підтем заняття та підготувати запитання, які виникають у процесі вивчення теми. Такий підхід сприятиме розвитку аналітичного мислення та дозволить ефективніше брати участь у дискусіях на занятті.

Окрему увагу необхідно приділити практичній складовій: аналізу конкретних ситуацій, вирішенню задач і кейсів, що відображають особливості охорони праці у різних умовах. Здобувачам варто заздалегідь продумати можливі варіанти рішень та аргументацію щодо застосування норм права.

Підготовка до заняття повинна мати не лише інформаційний, а й світоглядний характер. Важливо усвідомити, що спеціальні правила охорони праці покликані забезпечити захист життя та здоров'я працівників, особливо тих категорій, які потребують додаткових гарантій. Такий підхід сприятиме формуванню відповідального ставлення до питань безпеки праці у майбутній професійній діяльності.

Перелік посилань:

1. Березуцький В. В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 553 с.
2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
3. Березуцький В.В. Науково-практичний коментар до закону України «Про охорону праці». Харків: Вид-во Форт, 2010. 124 с.
3. Державне управління охороною праці. Монографія / Ткачук К. Н., Зеркалов Д. В., Ткачук К. К., Полукаров Ю. О. Київ: «Основа», 2013. 348 с.
5. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.
6. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Монографія. Київ: Основа, 2015. 978 с.
7. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці. Моног. Київ: «Основа», 2015. 934 с.
8. Коновалова О.В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури 2015. 98 с.
9. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання /К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В. Зацарний та ін. Київ: Основа, 2006. 448 с.
10. Основи охорони праці: підручник. / Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І. М Боровик. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.
12. Пожарова О.В., Корнілова О.В. Регулювання праці окремих категорій працівників: навч.-метод. Посібник. Одеса : Фенікс, 2018. 144 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).
13. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.
14. Сакун М.М., Москалюк І.В., Нагорнюк В.Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: Навчально-методичний комплекс для підготовки спеціалістів ступеня «бакалавр» III-IV рівнів акредитації для всіх напрямків підготовки. Одеса: Видавництво , 2017. 400 с.
15. Сакун М. М., Москалюк І. В. Основи охорони праці. Навчально-методичний посібник.; ОДАУ. Кафедра безпеки життєдіяльності. Херсон: «Южполиграфсервис», 2013. 67 с.
16. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : ХНУВС, 2021. - 308 с.
17. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза. Івано- Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.
18. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
19. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с.
20. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.

Самостійна робота 6

Спеціальні (особливі) правила охорони праці

Завдання

1. Які особливості охорони праці існують для працівників правоохоронних органів при виконанні службових обов'язків у надзвичайних умовах?
2. Які спеціальні правила безпеки застосовуються під час несення служби зі зброєю?
3. Вимоги охорони праці при проведенні навчальних та бойових стрільб.
4. Особливості охорони праці під час застосування спеціальних засобів та спецтехніки.
5. Які заходи безпеки мають дотримуватися працівники правоохоронних органів при роботі з вибухонебезпечними предметами?
6. Охорона праці в умовах масових заходів та під час забезпечення публічного порядку.
7. Спеціальні правила охорони праці під час несення служби в місцях позбавлення волі та конвоювання осіб.
8. Які вимоги висуваються до охорони праці при роботі правоохоронців в умовах воєнного стану?
9. Особливості охорони праці під час чергувань, роботи в нічний час і за умов підвищеного психологічного навантаження.
10. Які правила безпеки мають бути забезпечені для співробітників під час переслідування та затримання правопорушників?

ТЕМА 6. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТРАВМАТИЗМУ, ЗАХВОРЮВАНЬ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ЗАХОДИ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ

Практичне заняття 7

Основні причини травматизму, захворювань на виробництві та заходи їх запобігання

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Поняття та класифікація виробничого травматизму у правоохоронній діяльності.
2. Статистичний аналіз випадків травматизму серед працівників правоохоронних органів.
3. Вплив фізичних та психологічних навантажень на виникнення професійних захворювань.
4. Особливості травматизму при використанні спеціальних засобів та вогнепальної зброї.
5. Роль інструктажу з охорони праці та службової підготовки у запобіганні травм.
6. Організація медичних оглядів та профілактичних заходів серед правоохоронців.
7. Аналіз ризиків під час оперативно-службової діяльності та способи їх мінімізації.
8. Вплив умов несення служби (чергування, нічні зміни, стресові ситуації) на стан здоров'я.
9. Значення колективних і індивідуальних засобів захисту для попередження нещасних випадків.
10. Взаємодія служб безпеки праці та медичних підрозділів у системі правоохоронних органів.

II. Підготувати реферати (довідки) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історія формування системи охорони праці у правоохоронних органах України.
2. Правові аспекти відповідальності за порушення правил охорони праці у сфері правоохоронної діяльності.
3. Міжнародний досвід профілактики травматизму у сфері поліцейської та військової служби.
4. Психологічна профілактика професійного вигорання як захід збереження здоров'я правоохоронців.
5. Використання сучасних технологій моніторингу стану здоров'я працівників у системі охорони праці.
6. Нормативно-правове регулювання обліку та розслідування нещасних випадків на службі.
7. Порівняльна характеристика системи охорони праці в Україні та країнах ЄС у контексті правоохоронної діяльності.
8. Роль керівника підрозділу у забезпеченні безпечних умов праці співробітників.
9. Особливості охорони праці жінок та молодих фахівців у правоохоронних органах.

10. Значення навчальних та тренувальних занять для підвищення рівня безпеки працівників у надзвичайних ситуаціях.

Методичні рекомендації

Підготовка здобувачів вищої освіти до заняття вимагає системного та відповідального підходу. Насамперед рекомендується ознайомитися з основними законодавчими та нормативно-правовими актами у сфері охорони праці, зокрема Кодексом законів про працю України, Законом України «Про охорону праці» та іншими документами, що визначають правила безпечної діяльності у правоохоронних органах. Важливо звернути увагу на положення, що безпосередньо стосуються організації безпеки праці співробітників правоохоронних структур.

Особливу увагу здобувачам слід приділити аналізу факторів, які найчастіше стають причинами виробничого травматизму та професійних захворювань. У процесі підготовки корисним буде ознайомлення зі статистикою нещасних випадків у сфері правоохоронної діяльності, що дозволить краще зрозуміти специфіку ризиків, з якими можуть стикатися співробітники під час виконання службових обов'язків. Для цього доцільно використовувати як наукові публікації, так і практичні звіти органів внутрішніх справ чи Держпраці.

Не менш важливо підготуватися до розгляду сучасних заходів профілактики травматизму та захворювань на виробництві. Рекомендується опрацювати матеріали щодо впровадження інструктажів з техніки безпеки, використання засобів індивідуального захисту, а також організаційних заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків. Здобувачам необхідно усвідомити роль культури безпеки, дисципліни та особистої відповідальності у формуванні безпечних умов праці.

Під час підготовки до заняття слід використовувати як теоретичні, так і практичні джерела. Зокрема, рекомендується ознайомитися з прикладами конкретних нещасних випадків у правоохоронній практиці, проаналізувати їх причини та можливі шляхи запобігання. Такий підхід сприятиме розвитку критичного мислення, а також навичок аналізу та прийняття рішень у нестандартних умовах.

Для ефективної роботи на занятті здобувачам варто підготувати короткі тези з вивчених матеріалів, скласти порівняльні таблиці основних факторів травматизму та заходів їх попередження, а також сформулювати власне бачення того, які профілактичні заходи є найбільш ефективними для працівників правоохоронних органів. Це дозволить активно брати участь у дискусіях та практичних завданнях під час заняття.

Перелік посилань:

1. Березуцький В. В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 553 с.
2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
3. Березуцький В.В. Науково-практичний коментар до закону України «Про охорону праці». Харків: Вид-во Форт, 2010. 124 с.
3. Державне управління охороною праці. Монографія / Ткачук К. Н., Зеркалов Д. В., Ткачук К. К., Полукаров Ю. О. Київ: «Основа», 2013. 348 с.

5. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.
6. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Монографія. Київ: Основа, 2015. 978 с.
7. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці. Моног. К.: «Основа», 2015. 934 с.
8. Коновалова О.В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури 2015. 98 с.
9. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання /К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В. Зацарний та ін. Київ: Основа, 2006. 448 с.
10. Основи охорони праці: підручник. / Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І. М Боровик. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун ; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.
12. Пожарова О.В., Корнілова О.В. Регулювання праці окремих категорій працівників: навч.-метод. Посібник. Одеса : Фенікс, 2018. 144 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).
13. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.
14. Сакун М.М., Москалюк І.В., Нагорнюк В.Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: Навчально-методичний комплекс для підготовки спеціалістів ступеня «бакалавр» III-IV рівнів акредитації для всіх напрямків підготовки. Одеса: Видавництво , 2017. 400 с.
15. Сакун М. М., Москалюк І. В. Основи охорони праці. Навчально-методичний посібник.; ОДАУ. Кафедра безпеки життєдіяльності. Херсон: «Южполиграфсервис», 2013. 67 с.
16. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с.
17. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / Укаладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза. Івано- Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.
18. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
19. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с.
20. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.

Самостійна робота 7

Основні причини травматизму, захворювань на виробництві та заходи їх запобігання

Завдання

1. Які основні групи причин виробничого травматизму можна виділити у правоохоронній діяльності?

2. Які психофізіологічні чинники впливають на виникнення нещасних випадків під час виконання службових обов'язків працівниками правоохоронних органів?
3. Які найбільш поширені професійні захворювання характерні для працівників у сфері правоохоронної діяльності?
4. Як класифікуються нещасні випадки за ступенем тяжкості та наслідками у правоохоронній практиці?
5. У чому полягає роль керівника підрозділу у профілактиці травматизму серед особового складу?
6. Які технічні та організаційні заходи дозволяють мінімізувати виробничі ризики у правоохоронній діяльності?
7. Як здійснюється аналіз та облік нещасних випадків на службі?
8. Які заходи запобігання професійним захворюванням застосовуються в підрозділах із підвищеним рівнем ризику?
9. У чому полягає значення навчання та інструктажів з охорони праці у зменшенні рівня травматизму?
10. Які міжнародні стандарти та досвід у сфері профілактики виробничого травматизму можуть бути корисними для правоохоронних органів України?

ТЕМА 7. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Практичне заняття 8 Державне управління охороною праці

ЗАВДАННЯ

I. Підготувати відповіді на теоретичні питання:

1. Поняття та сутність державного управління у сфері охорони праці.
2. Система органів державного управління охороною праці в Україні.
3. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони праці.
4. Роль центральних органів виконавчої влади у формуванні політики охорони праці.
5. Завдання та функції Державної служби України з питань праці.
6. Органи місцевого самоврядування у забезпеченні охорони праці.
7. Взаємодія державних і недержавних інституцій у сфері охорони праці.
8. Контроль і нагляд за додержанням законодавства про охорону праці.
9. Система ліцензування та сертифікації у сфері охорони праці.
10. Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства у сфері охорони праці.

II. Підготувати реферати (доповіді) або презентації на запропоновану тематику:

1. Історія становлення системи державного управління охороною праці в Україні.
2. Порівняльний аналіз системи управління охороною праці в Україні та країнах ЄС.
3. Роль профспілок у забезпеченні державної політики з охорони праці.
4. Проблеми та перспективи реформування державного управління охороною праці в умовах воєнного стану.
5. Міжнародні організації (МОП, ВООЗ) та їх вплив на систему управління охороною праці в Україні.
6. Механізми впровадження державних програм у сфері охорони праці.
7. Використання сучасних інформаційних технологій у державному управлінні охороною праці.
8. Фінансування охорони праці: державні гарантії та механізми.
9. Антикорупційні механізми у сфері державного управління охороною праці.
10. Зарубіжний досвід організації контролю та нагляду у сфері охорони праці.

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо підготовки здобувачів до заняття передбачають комплексний підхід до опрацювання навчального матеріалу, що включає опанування теоретичних положень, аналіз нормативно-правових актів, практичне опрацювання прикладів та формування навичок правозастосовної діяльності.

Підготовку до заняття варто розпочати з ознайомлення з основними законодавчими та підзаконними актами, які регламентують охорону праці та систему її державного управління

в Україні. Особливу увагу здобувачам слід приділити Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також нормативним документам, що визначають діяльність Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та Державної служби України з питань праці.

Важливою складовою підготовки є опрацювання навчальної та наукової літератури з питань охорони праці та державного управління у цій сфері. Рекомендується зосередитися на визначенні ключових понять, структурі системи органів управління, їх повноваженнях та взаємодії. Особливу увагу слід приділити сучасним тенденціям реформування механізмів державного нагляду та контролю, а також впливу воєнного стану на організацію управління охороною праці.

Для кращого засвоєння матеріалу здобувачам доцільно підготувати короткі конспекти за підтемами заняття, а також скласти таблиці або схеми, які відображатимуть систему органів управління охороною праці, їхні функції та відповідальність. Це сприятиме більш чіткому розумінню структури та механізмів функціонування державного управління у даній сфері.

Корисним елементом підготовки є робота з практичними прикладами, зокрема аналіз судової практики щодо притягнення до відповідальності посадових осіб за порушення законодавства з охорони праці. Здобувачам рекомендується ознайомитися з актуальними випадками діяльності Державної служби України з питань праці та оцінити ефективність її роботи.

Важливим аспектом є також самостійне формулювання проблемних питань, які можуть бути винесені на обговорення в ході заняття. Це сприятиме розвитку аналітичного мислення, уміння вести дискусію та аргументовано відстоювати власну позицію.

Отже, підготовка здобувачів до заняття повинна бути різноплановою, включати вивчення нормативної бази, аналіз наукових джерел, опрацювання практичних прикладів та формування власних висновків. Такий підхід дозволить не лише засвоїти матеріал на теоретичному рівні, а й сформулювати практичні навички, необхідні для майбутньої професійної діяльності у сфері правоохоронної діяльності.

Перелік посилань:

1. Березуцький В. В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 553 с.
2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
3. Березуцький В.В. Науково-практичний коментар до закону України «Про охорону праці». Х.: Вид-во Форт, 2010. 124 с.
3. Державне управління охороною праці. Монографія / Ткачук К. Н., Зеркалов Д. В., Ткачук К. К., Полукаров Ю. О. Київ: «Основа», 2013. 348 с.
5. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.
6. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Монографія. Київ: Основа, 2015. 978 с.
7. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці. Моног. Київ: «Основа», 2015. 934 с.
8. Коновалова О.В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури 2015. 98 с.
9. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання /К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В. Зацарний.та ін. Київ: Основа, 2006. 448 с.

10. Основи охорони праці: підручник. / Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І. М Боровик. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.
12. Пожарова О.В., Корнілова О.В. Регулювання праці окремих категорій працівників: навч.-метод. Посібник. Одеса : Фенікс, 2018. 144 с.
13. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.
14. Сакун М.М., Москалюк І.В., Нагорнюк В.Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: Навчально-методичний комплекс для підготовки спеціалістів ступеня «бакалавр» III-IV рівнів акредитації для всіх напрямків підготовки. Одеса: Видавництво , 2017. 400 с.
15. Сакун М. М., Москалюк І. В. Основи охорони праці. Навчально-методичний посібник.; ОДАУ. Кафедра безпеки життєдіяльності. Херсон: «Южполиграфсервис», 2013. 67 с.
16. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с.
17. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза. Івано- Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.
18. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.
19. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с.
20. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.

Самостійна робота 8

Державне управління охороною праці

Завдання

1. Які органи державного управління відповідають за охорону праці в Україні та які їхні основні функції?
2. Які повноваження Кабінету Міністрів України у сфері державного управління охороною праці?
3. Які функції виконує Державна служба України з питань праці у забезпеченні охорони праці?
4. Яка роль органів місцевого самоврядування у реалізації державної політики з охорони праці?
5. Які нормативно-правові акти регламентують контроль та нагляд за додержанням правил охорони праці?
6. Як здійснюється взаємодія між державними органами та профспілками у сфері охорони праці?

7. У чому полягає відповідальність посадових осіб за порушення законодавства з охорони праці?

8. Які сучасні механізми державного нагляду та контролю застосовуються для забезпечення охорони праці?

9. Як впливає міжнародний досвід на формування національної політики державного управління охороною праці?

10. Які проблеми та перспективи розвитку державного управління охороною праці в умовах реформ та воєнного стану?

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та структура науки про безпеку життєдіяльності: історія становлення та сучасний стан.
2. Система безпеки життєдіяльності в Україні: основні напрями, принципи та завдання.
3. Конституційні засади права людини на безпечні умови життя і праці.
4. Нормативно-правова база у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності в Україні.
5. Міжнародно-правові стандарти та їх вплив на національне законодавство у сфері безпеки життєдіяльності.
6. Класифікація небезпечних і шкідливих факторів: фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні.
7. Психологічна та соціальна безпека: вплив стресових чинників та соціальних ризиків на життєдіяльність людини.
8. Техногенні та природні небезпеки: основні джерела та шляхи запобігання їх негативному впливу.
9. Правові основи регулювання безпеки праці у правоохоронних органах.
10. Роль державних органів, громадських інституцій та роботодавців у забезпеченні безпеки життєдіяльності.
11. Основні принципи організації домедичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій.
12. Алгоритм дій при первинному огляді постраждалого (за системою «ABCDE»).
13. Поняття про «золоту годину» у наданні допомоги та її значення.
14. Визначення пріоритетності допомоги при масових ураженнях (тріаж).
15. Надання домедичної допомоги при критичних кровотечах.
16. Дії при порушенні дихання та обструкції дихальних шляхів.
17. Надання допомоги постраждалому з підозрою на черепно-мозкову травму.
18. Особливості надання допомоги при переломах та травмах опорно-рухового апарату.
19. Домедична допомога при термічних ураженнях (опіках, обмороженнях).
20. Відмінності у наданні домедичної допомоги в бойових і небойових умовах.
21. Поняття надзвичайних ситуацій та їх класифікація за природним і техногенним характером.
22. Етапи виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.
23. Основні принципи організації попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій.
24. Роль державних та місцевих органів влади у реагуванні на надзвичайні ситуації.
25. Алгоритм дій населення під час природних катастроф (повені, землетруси, бурі).
26. Алгоритм дій під час техногенних аварій та катастроф (виробничі вибухи, хімічні витоки, радіаційні аварії).
27. Основи оцінки ризиків у техногенній безпеці.
28. Організація евакуації та безпечного перебування у зоні надзвичайних ситуацій.
29. Взаємодія сил цивільного захисту та правоохоронних органів у надзвичайних ситуаціях.
30. Психологічні аспекти поведінки населення під час надзвичайних ситуацій та роль підготовки.
31. Основні поняття та терміни у сфері пожежної безпеки.

32. Загальні правила протипожежної безпеки для будівель, приміщень та виробничих об'єктів.

33. Методи попередження виникнення пожеж і фактори ризику.

34. Вимоги до евакуаційних шляхів та планів дій у разі пожежі.

35. Правила поводження з горючими та легкозаймистими матеріалами.

36. Протипожежне облаштування виробничих та житлових приміщень.

37. Основи експлуатації систем виявлення та сигналізації пожежі.

38. Призначення та порядок використання первинних засобів пожежогасіння.

39. Організація навчання та інструктажів з пожежної безпеки для працівників.

40. Дії у разі виявлення пожежі: алгоритм оповіщення та гасіння на ранніх стадіях.

41. Основні поняття та терміни у сфері охорони праці.

42. Законодавча база охорони праці в Україні: основні закони та підзаконні акти.

43. Права та обов'язки працівників і роботодавців у сфері охорони праці.

44. Види відповідальності за порушення норм охорони праці.

45. Організаційні форми забезпечення охорони праці на підприємствах та установах.

46. Система навчання і інструктажів з охорони праці для персоналу.

47. Методи контролю і нагляду за дотриманням норм охорони праці.

48. Особливості організації охорони праці у державних і правоохоронних органах.

49. Проведення розслідування нещасних випадків та аварій на виробництві.

50. Взаємодія служб охорони праці з державними органами контролю та нагляду.

51. Поняття та класифікація спеціальних правил охорони праці в правоохоронній діяльності.

52. Вимоги охорони праці при роботі зі спеціальними засобами та табельною вогнепальною зброєю.

53. Особливості охорони праці при проведенні навчальних та бойових стрільб.

54. Спеціальні правила безпеки під час конвоювання та охорони затриманих осіб.

55. Охорона праці при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів.

56. Вимоги безпеки при роботі в екстремальних і надзвичайних ситуаціях (стихійні лиха, техногенні аварії, воєнний стан).

57. Правила охорони праці під час несення служби в умовах підвищеного психологічного навантаження.

58. Охорона праці працівників правоохоронних органів у вибухонебезпечних та хімічно небезпечних умовах.

59. Безпека правоохоронців при здійсненні оперативно-розшукових заходів та затриманні правопорушників.

60. Організаційні заходи та інструктаж з охорони праці у підрозділах правоохоронних органів.

71. Поняття та класифікація виробничого травматизму у правоохоронній діяльності.

72. Статистичний аналіз випадків травматизму серед працівників правоохоронних органів.

73. Вплив фізичних та психологічних навантажень на виникнення професійних захворювань.

74. Особливості травматизму при використанні спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

75. Роль інструктажу з охорони праці та службової підготовки у запобіганні травм.

76. Організація медичних оглядів та профілактичних заходів серед правоохоронців.

77. Аналіз ризиків під час оперативно-службової діяльності та способи їх мінімізації.
78. Вплив умов несення служби (чергування, нічні зміни, стресові ситуації) на стан здоров'я.
79. Значення колективних і індивідуальних засобів захисту для попередження нещасних випадків.
80. Взаємодія служб безпеки праці та медичних підрозділів у системі правоохоронних органів.
81. Поняття та сутність державного управління у сфері охорони праці.
82. Система органів державного управління охороною праці в Україні.
83. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони праці.
84. Роль центральних органів виконавчої влади у формуванні політики охорони праці.
85. Завдання та функції Державної служби України з питань праці.
86. Органи місцевого самоврядування у забезпеченні охорони праці.
87. Взаємодія державних і недержавних інституцій у сфері охорони праці.
88. Контроль і нагляд за дотриманням законодавства про охорону праці.
89. Система ліцензування та сертифікації у сфері охорони праці.
90. Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства у сфері охорони праці.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Конвенція МОП No 171 про нічну працю 1990 р. *Конвенції та рекомендації МОП, ухвалені Міжнародною організацією праці*. 1965-1999. Том II. Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. С. 1408-1412.
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. No 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до No 50. Ст. 375. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. No 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до No 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. No 5403-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5403-17>
7. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. No 2694-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. No 49. Ст. 668.
8. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. No 3356- XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. No 36. Ст. 361.
9. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. No 4004-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
10. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. No 2245- III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>

Основні джерела

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
2. Білоус Т.Л. Долікарська допомога: навчальний посібник. Суми: «Мрія», 2020. 148 с.
3. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза. Івано- Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.
4. Вовк С.Я. Дослідження пожеж: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2022 528 с.
5. Гороховський Є.Ю. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх напрямів підготовки. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 105 с.
6. Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. Київ: «Скіф», 2023. 216 с.
7. Догоспітальна допомога при травмах. International Trauma Life Support : пер. з

англ. 9-го вид. / Рой Л. Елсон, Кайі Г. Ган, Джон Е. Кемпбелл ; наук. ред. пер.: А.О. Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2023. 440 с.

8. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Ірпінь: Ун-т державної фіскальної служби України, 2020. 256 с.

9. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: підручник; Міністерство освіти і науки України. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 447 с.

10. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.

11. Кожемяко Т.В., Коваль Ю.В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Черкаси, 2023. 111 с.

12. Левчук К. О., Крюковська О. А., Романюк Р. Я. Практикум з охорони праці в галузі та цивільного захисту: навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2021. 200 с.

13. Медицина в різних природних умовах: посібник з надання першої та невідкладної догоспітальної медичної допомоги : пер. 7-го вид./ Тейт Хіггінс, Алі С. Арасту, Пол С. Ауербах; наук. ред. пер. Антон Волосовець. Київ: ВСВ «Медицина», 2024. 533 с.

14. Пістун І.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2024. 352 с.

15. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с.

16. Полякова Н.О. Безпека життєдіяльності: конспект лекцій. Київ, 2023. 64 с.

17. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.

18. Тимочко В.О., Городецький І.М., Березовецький А.П., Ковальчук Ю.О., Мазур І.Б., Сафонов С.А., Стефанишин В.Ю. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Практикум: навчальне видання. Львів: Сполом, 2022. 376 с.

19. Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Бабаджанова О.Ф., Гаврись А.П. Профілактична діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: Практичний посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2024. 446 с.

Допоміжні джерела

1. Березуцький В. В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 553 с.

2. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці : LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.

3. Березуцький В.В. Науково-практичний коментар до закону України «Про охорону праці». Харків: Вид-во Форт, 2010. 124 с.

4. Державне управління охороною праці. Монографія / Ткачук К. Н., Зеркалов Д. В., Ткачук К. К., Полукаров Ю. О. Київ: «Основа», 2013. 348 с.

5. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.

6. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Монографія. Київ: Основа, 2015. 978 с.

7. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці. Моног. Київ: «Основа», 2015. 934 с.

8. Коновалова О.В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури 2015. 98 с.

9. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання /К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В. Зацарний.та ін. Київ: Основа, 2006. 448 с.
10. Основи охорони праці: підручник. / Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І. М Боровик. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун ; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.
12. Пожарова О.В., Корнілова О.В. Регулювання праці окремих категорій працівників: навч.-метод. Посібник. Одеса : Фенікс, 2018. 144 с.
13. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.
14. Сакун М.М., Москалюк І.В., Нагорнюк В.Ф. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці: Навчально-методичний комплекс для підготовки спеціалістів ступеня «бакалавр» III-IV рівнів акредитації для всіх напрямків підготовки. Одеса: Видавництво , 2017. 400 с.
15. Сакун М. М., Москалюк І. В. Основи охорони праці. Навчально-методичний посібник.; ОДАУ. Кафедра безпеки життєдіяльності. Херсон: «Южполиграфсервис», 2013. 67 с.

Ресурси відкритого доступу

1. www.president.gov.ua – Президент України
2. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України
3. www.ombudsman.kiev.ua – Уповноважений Верховної Ради з прав людини
4. www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.npu.gov.ua – Національна поліція України
6. <https://moz.gov.ua/uk> – Міністерство охорони здоров'я України
7. <https://dsns.gov.ua> – Державна служба України з надзвичайних ситуацій
8. <https://nszu.gov.ua> – Національна служба здоров'я України
9. <https://redcross.org.ua> – Товариство Червоного Хреста України

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Олександр Віталійович Чернов
Лариса Ігорівна Аркуша
Наталія Василівна Басалюк
Олександра Миколаївна Стаурська
Наталія Василівна Чіпко
Сергій Прокопійович Чумак

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних і самостійних робіт

для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на факультеті прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) у Національному університеті «Одеська юридична академія» в галузі знань К «Безпека та оборона» за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність»

Електронне видання

В авторській редакції

Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 2,43